

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСУВАННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ

Васюренко В.В., Петрова О.С., Таран Т.В., студентки,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Успішно працюючі сільськогосподарські підприємства при формуванні фінансових ресурсів користуються не лише власними джерелами. Значну питому вагу в джерелах формування фінансових ресурсів повинні займати залучені фінансові ресурси, а серед них – кредити та кредиторська заборгованість. Сільське господарство є кредитомісткою галуззю і її нормальне функціонування без кредитних ресурсів практично неможливе [5]. Залучення кредитів для сільськогосподарських товаровиробників є об'єктивною необхідністю ефективної господарської діяльності [4]. Прийняття рішення керівниками підприємства щодо залучення коштів та ефективне управління ними можна здійснювати тільки на основі вчасно отриманої та достовірної інформації, яку формує раціонально створена на підприємстві система бухгалтерського обліку. Тому питання організації обліку та аудиту кредитних операцій відповідно до цілей управління є актуальними.

Питання організації обліку та аудиту кредитів у підприємствах розглядаються українськими науковцями, серед яких С.Ф. Голов, О.О. Зеленіна, Л.О. Кирильєва, О.Г. Пономаренко, І.Б. Чернікова та інші. Однак питання організації облікового процесу кредитних операцій із метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень потребують подальшого вивчення і вдосконалення.

З позиції організації бухгалтерського обліку на підприємстві під кредитом розуміють зобов'язання підприємства, тобто заборгованість, що виникла в результаті минулих подій, погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Інформацію про одержані кредити

* Науковий керівник – Малій О.Г., к.е.н., доцент

позичальник відображає в бухгалтерському обліку на підставі вимог, викладених у П(С)БО 11 «Зобов'язання» [7], відповідно якому кредити діляться на довгострокові і короткострокові (поточні).

На організацію обліку кредитів впливають вид кредитів та форма їх погашення. Сьогодні існують різноманітні види кредитів, основними аналітичними ознаками яких є: за суб'єктами кредитних відносин – комерційні, банківські, державні, споживчі, міжнародні; за формою позиченої вартості – товарні, грошові, змішані; за строками погашення – короткострокові, довгострокові; за видами валют – у національній, іноземній валюті. Найбільш широко використовується сільськогосподарськими підприємствами банківські кредити.

Погашення банківських кредитів здійснюється за двома формами, що впливає на формування суми щомісячних платежів. Застосовують ануїтет, за яким сума погашення не змінюється до кінця терміну дії кредитної угоди, а також класичну форму погашення, коли нарахування відсотків здійснюють на залишок основної суми боргу. Перевага ануїтетної форми полягає в тому, що вона дає змогу планувати бюджет підприємства, тому що клієнт точно знає суму свого щомісячного платежу, яка не змінюється [3].

Отримання кредитів та їх погашення супроводжується обставинами, що призводять до виникнення фінансових витрат. Відображенню в обліку підприємства підлягають витрати за відсотками, витрати на добровільне страхування заставного майна, плата за нотаріальне оформлення договорів забезпечення, плата за внесення даних тощо.

Операції за отриманими кредитами в обліку повинні регулюватися обов'язково нормативно-законодавчими документами (П(С)БО 11 «Зобов'язання», П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 31 «Фінансові витрати», П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»), а також внутрішніми організаційними регламентами, які розробляються бухгалтером на підприємстві.

Основним внутрішньогосподарським документом підприємства є Наказ про облікову політику, який регулює організаційні, технічні та методичні аспекти обліку. Однак,

питанням організації обліку кредитних операцій у Наказі достатньої уваги не приділяється, що ускладнює процес отримання обліково-аналітичної інформації за даним напрямом.

Процес організації обліку вимагає визнання та оцінки зобов'язань за кредитами. Визнаються зобов'язання за кредитами, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена, існує ймовірність зменшення економічних вигод внаслідок їх погашення. У системі фінансового обліку отримані суми кредитів (позик) не визнаються доходами підприємства та не підлягають віднесенню до складу витрат при поверненні.

В Україні для відображення зобов'язань за кредитами, відповідно строкам їх погашення в бухгалтерському балансі використовують поточну собівартість і теперішню вартість. Так, поточні зобов'язання за кредитами на дату балансу оцінюються за поточною собівартістю, а довгострокові – за теперішньою вартістю. Остання оцінка передбачає дисконтування суми майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), що є необхідним процесом в умовах інфляції. Проте, при наданні коштів банк вже враховує знецінення грошей і компенсує втрату їх вартості нарахуванням відсотків, і складний процес дисконтування можна не застосовувати [2].

Оцінку за довгостроковими кредитами, як вважають Л.О. Кирильєва і Чернікова І.Б. треба здійснювати за справедливою вартістю, яка дорівнює сумі заборгованості щодо основної суми боргу на будь-який момент часу без врахування відсотків [3].

Аналітичний облік позикових коштів ведеться у Журналі-ордері № 4 за рахунками 50, 60. Підсумкова інформація про заборгованість за кредитами та витрати за відсотками розкривається у формах фінансової звітності. Однак, облікових даних про кредитні операції та витрати, пов'язані з ними, відповідно потребам керівників для підготовки висновків та ухвалення фінансових рішень сьогодні недостатньо [3].

Подальшого опрацювання потребують питання: узгодження економіко-правових аспектів оцінки зобов'язань за кредитами для адекватного формування показників облікової оцінки на дату балансу; систематизація документальних форм з обліку залучення і повернення кредитних ресурсів; варіативний підхід до обліку фінансових витрат на відсотки [6].

Потребує вдосконалення й організація аналітичного обліку кредитних операцій із метою надання інформації фінансовим директорам, які повинні для реалізації фінансових рішень використовувати управлінські звіти за видами кредитів. Підсумкова або узагальнююча інформація щодо зобов'язань за кредитами повинна відображатися не тільки в балансі, але й в управлінських звітах, де вона представлена в розгорнутому вигляді і за своїм характером, має цільове призначення [3].

Також повинна надаватися інформація про ефективність залучення кредитних коштів, яку використовують при прийнятті управлінських рішень та плануючи діяльність підприємства на майбутнє [9].

Облік та аудит у сфері кредитних операцій має значні перспективи розвитку, що спричинено активною позицією бухгалтерської спільноти [8], професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, засобів масової інформації, в тому числі професійних видань з бухгалтерського обліку.

Література.

1. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: ЦУЛ, 2018. 400 с.
2. Зеленіна О.О. Проблемні питання оцінки та визнання балансової вартості кредиту як елементу позикового капіталу підприємства. *Вісник ЖДТУ*, 2017. № 3 (53). С. 129-132.
3. Кирильєва Л.О., Чернікова І.Б. Організація обліку кредитних операцій у системі управління фінансовими ресурсами. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*, 2015. Вип. 2. С. 7-16.
4. Малій О.Г. Аналіз сучасної системи кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки*. Харків: ХНТУСГ, 2018. Вип. 191. С.285-297.
5. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*, 2016. № 2. С. 71-74.
6. Пономаренко О.Г., Дискусійні аспекти обліку зобов'язань за кредитами банків. *Економіка та держава*, 2019. № 7. С.50-54.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: затв. наказом М-ва фінансів України від 31.01.2000р. №20. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 13.07.2017).

8. Shmatkovska T. O. Introduction of elements of accounting systems of foreign countries in accounting practice in Ukraine. *Economic Processes Management*, 2016. № 2.

9. Фатенок-Ткачук А.О., Музика Ю.С. Особливості фінансового обліку розрахунків за банківськими кредитами. *Економіка і суспільство*, 2016. № 6. С. 391-395.

АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

***Велігурська А.М., здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти*,
Національний університет водного господарства та
природокористування (м. Рівне)***

В сучасних умовах ринкової економіки, що характеризуються інтернаціоналізацією господарського життя та посиленням конкуренції, підприємства, щоб адаптуватися до мінливого середовища господарювання та втримати провідні позиції на ринку, повинні здійснювати ефективне управління операційними процесами. Важливим чинником успішного функціонування суб'єкта господарювання є оптимальна організація бухгалтерського обліку, покликана забезпечити надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Розвиток цифрових технологій впливає та змінює підхід до ведення бізнесу, облікових систем та їх організації. Актуальним є пошук альтернативних моделей організації бухгалтерського обліку через передачу максимально можливої кількості облікових процесів на крауд-технології (аутсорсинг, інсорсинг, косорсинг).

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство має право обрати таку форму організації бухгалтерського обліку як «... ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що провадять діяльність у

* Науковий керівник – Зінкевич О. В., к.е.н., доцент